

МІЖНАРОДНІ ЛОГІСТИЧНІ МЕРЕЖІ В АГРОБІЗНЕСІ

Зернова логістика — це процес планування, організації, контролю та управління господарськими операціями, пов'язаними з доведенням зерна від виробника до споживача, а також ресурсним забезпеченням його виробництва. В основі логістичних систем знаходиться транспортне та складське господарство.

Зерновий сектор України є стратегічною галуззю економіки країни. Україна займає провідне місце серед світових виробників і експортерів зернових культур. Важливою складовою виробництва та експорту зерна є логістика його зберігання і перевезення.

Процес доведення зерна від виробників до споживачів умовно можна розподілити на декілька етапів. На першому етапі зібраний урожай зерна з полів доставляється на зернові склади (елеватори), де проводиться його доробка, тобто очищення від сміттєвих і зернових домішок, сушіння та зберігання. Таким чином продукція доводиться до вимог державних стандартів. Загальна ємність елеваторів становить 45 млн. т; у найближчі роки планується довести її до 55 млн. т. Далі товарний фонд зерна реалізується переробним підприємствам або комерційним структурам для подальшого продажу. І в першому, і в другому випадку зерно транспортується.

Другий етап просування продукції на внутрішньому ринку стосується її транспортування. У межах країни поширені такі види транспорту, як залізничний та автомобільний.

Важливим елементом внутрішньої та міжнародної зернової логістики є автомобільний транспорт, який забезпечує необхідну гнучкість і пропускну здатність. Головна подія для перевізників автомобільного транспорту — це прийняття закону щодо здійснення габаритно-вагового контролю з 01.10.2021 р. Мабуть, головне з цього закону — застосування комплексів WiM, які працюють в автоматичному режимі 24/7. Штрафи за порушення ГВК нараховуватимуть порушникам автоматично. Судячи з того, скільки зараз будується та ремонтується доріг в Україні, які великі для країни ці кошти, боротьба з перевантаженням на автодорогах — це один з елементів збереження витрачених коштів та якості інфраструктури України.

Наступним за обсягами перевезення зернових і зернобобових культур (у тоннах) є залізничний транспорт. Однак стан цієї ланки транспортно-логістичної системи в Україні щороку погіршується. Це пов'язано як зі збільшенням навантаження на цей вид транспорту, так і з високим рівнем спрацювання рухомого складу і використанням його за межами країни. За

нормативного терміну експлуатації 30 років в Україні нараховується близько 30579 зерновозів із середнім строком використання близько 26 років. До того ж приблизно у 30% зерновозів уже вийшов термін експлуатації, оскільки їхній вік перевищує 30 років. Термін експлуатації понад 21–30 років мають 62% вагонів. При цьому зерновозів до 10 років експлуатації нараховується лише близько 10%, а вагони для зерна, яким від 11 до 20 років, практично відсутні. Більшість зерновозів перебувають у державній власності. Так, Укрзалізниці належить 79% загальної кількості всіх вагонів для перевезення зерна.

На третьому етапі продукція реалізується на зовнішні ринки. Під час експорту зерна використовується здебільшого морський транспорт. Так, у 2021 році через порти Чорного моря було експортовано 91% зерна. За даними Адміністрації морських портів України, за липень-грудень 2019 року в морських портах перероблено 30,1 млн тон хлібних вантажів (з них 99 % – це зерно), за липень-грудень 2020 року – 24,7 млн тон (-5,4 млн тон до 2019 року), за липень-грудень 2021 року – 33,1 млн тон (+8,4 млн тон до 2020 року та +3,0 млн тон до 2019 року). З огляду на рекордні показники урожаю зернових та зернобобових культур у 2021/2022 МР, морські порти суттєво збільшили обсяги переробки (перевалки) зерна. Водночас значна частина хлібних вантажів перероблюється саме на експорт (95 %).

Внутрішній ринок не в змозі забезпечити попит на існуючі обсяги виробництва зерна, що сприяє зростанню експорту. В Україні офіційно визначено стратегічну ціль — довести виробництво зерна до 80 млн т. Проте, за даними експертів, через збільшення його виробництва в учасників ринку можуть виникнути певні проблеми. Одним із напрямів подальшого розвитку зернової логістики в Україні є подальше збільшення потужностей зернових терміналів у портах Чорного моря.

Отже, транспортно-логістична система як необхідний елемент функціонування ринку зерна потребує модернізації наявних та введення в дію нових потужностей зернової логістики. Для цього необхідна виважена інвестиційна політика зацікавлених суб'єктів господарювання та державна підтримка. Адже розвиток зернової логістичної інфраструктури забезпечує створення робочих місць, зростання доданої вартості продукції, що зумовлює збільшення надходжень у державний та місцеві бюджети.

Література

1. Лотиш О.Я. Стратегічний аналіз зернової галузі: стан та перспективи розвитку / О. Я. Лотиш // *Економічний журнал*. – 2019. – №3. – С. 74–79.
2. *Головний журнал з питань агробізнесу [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <https://propozitsiya.com/ua/neobhidnist-rozvitku-zernovoyi-logistiki-v-ukrayini>.